

Ricardo Carvalho Calero maila súa familia.

Texto Henrique da Costa + Fotos Nós Diario

O Carvalho que abrochou de Ferrol Vello

Carvalho Calero porfiou na galeguidade da súa cidade natal. O seu Ferrol Vello, o máis enxebre e medieval, era barrio de pescadores: comercio de efectos navais, pazo con capela da familia dos Bermúdez, a igrexa do Socorro e a afamada Virxe da Parrocheira... Unha sorte de vila mariñeira ao xeito da veciña Mugardos. Delimitábao o Cristo subindo por San Francisco, hoxe inexistente. A cidade ex-novo, a da Ilustración, nacía no momento en que a súa rúa natal se tornaba na Real, quebrando aquel ambiente castizo que el vivira en sendo neno.

"En Ferrol, na Praza Vella / bule o domingo de feira. // Vella praza mariñeira, / praza rachada e peixeira, / unha vegada por mes / faste interior e labrega", cóntanos o que sucedía por tras da súa casa de infancia, marcada esta pola desgraza da morte da nai cando el tiña 8 anos. Casado o

pai en segundas nupcias cunha cuñada, tamén falecerá ao pouco. Non é de estrañar que o escritor confese unha certa tendencia á melancolía, á introspección, ser un neno triste. A súa era familia da burguesía comercial acomodada, co pai consignatario de barcos, fornecedor da Mariña e do Exército. Prosperara economicamente durante a Gran Guerra, arruinándose tras a morte das esposas.

Parte da obra de creación, sobre todo narrativa e poética, nutrírase da súa biografía. Aínda que ficcionalmente, n' *O lar de Clara*, escrita na posguerra, xorden con nitidez os elementos acabados de citar, e moito máis tarde en *Scórpio*. A nai do protagonista morre en ambas, de gripe na primeira, de tifo na segunda. Dos seis fillos nados, dise na primeira novela, sobreviven catro, idéntico á vida da familia real; ou o papel de irmán primoxénito, afectuoso cos irmáns, bo estudante e que, como tantos rapaces ferroláns, anhelaba ser xeneral. As viven-

cias do veraneo vémolos nos contos *As pitas baixo a chuvia* e n' *Os tumbos*.

Carvalho mostrou aptitudes literarias ben cedo, con poemas nas revistas *Maruxa* e *Vida Gallega* ou no xornal *El Correo Gallego*. Confesábase poeta, por diante de tantos outros perfís como iría traballando co tempo. Achara rápido estímulo en Xaime Quintanilla, todo un referente da vida cultural e social fe-

rroló naquela altura. Xa o neno Ricardo gustaba da zarzuela, precoz libretista dun relato que el transformou para tal, alén dunha comedia en verso baseada noutro de Antonio de Trueba. Calcula el, debía ter menos de 11 anos cando a peza teatral, e admite os versos seren disparatados. Mais moitas outras pezas, xa destruídas, abrollaran no seu maxín preadolescente.

O salto cualitativo virá en 1928 con *Trinitarias*, prologado polo seu profesor García Pereira, matemático e poeta. Achéganos composicións amorosas ou de amizade que perfilan retratos: o do prologuista ou certas mulleres amadas na adolescencia. Impeira a vea modernista, so o influjo dun Rubén Darío, e un claro lastre romántico propio da idade. Virá despois *La soledad confusa* (1932), tamén en español. Imbuído dunha prestancia acorde á Generación del 27, algúns romances de temática bíblica semellan de inspiración lorquiana.

PARTE DA OBRA DE CREACIÓN, SOBRE TODO NARRATIVA E POÉTICA, NUTRIRASE DA SÚA BIOGRAFÍA

especial Carvalho Calero

PÁXINAS PATROCINADAS

A biografía de Carvalho Calero atópase tamén espaxada pola súa obra ficcional.

Son poemas de adolescencia.

Mais foi o maxisterio do seu caro profesor Comellas Coímbra, latinista e dramaturgo, autor de *Pilara ou grandezas dos humildes*, o que sen dúbida marcaría a súa estrea na lírica en lingua galega: *Vieiros* (1931). Ora, menor non fora o pulo dado por García Pereira, director e fundador en 1933 do periódico *Erte*, órgano do PG en Ferrol. Colaborarían no semanario, entre outros, Suárez Picallo, Castelao, Pedraio, Bóveda, Cunqueiro, Risco ou o propio Carvalho Calero.

O gusto pola oratoria nace nel de xeito temperán. En 1919 dá unha conferencia no Centro Obrero de Cultura, froito dun traballo cando cursaba Dereito. Publícase en 1929: *En torno a las ideas comunistas de Platón*. Militante do PG desde a fundación, o seu activismo político motivábase razóns patrióticas, cunha inclinación intelectual preeminente, e chega a redactar o Anteproxecto de Autonomía.

En suma, a vocación de servizo en Carvalho pesaba de forma nítida. Activismo cultural en Ferrol, como as conferencias no Ateneo Ferrolán, ou a amizade trabada con Iglesia Alvariño de cando este está a facer o servizo militar na cidade e se len poemas; Aquilino do que logo será o seu *Corazón ao vento* e Carvalho d' *O silencio axionllado*.

O formigo polo galeguismo levábao xa de Ferrol cando chega

MILITANTE DO PG DESDE A FUNDACIÓN, O SEU ACTIVISMO POLÍTICO MOTIVÁBANO RAZÓNS PATRIÓTICAS

a Compostela. De aí que o seu ingreso no Seminario de Estudos Galegos se antolle natural, e o desexo de querer exercer a docencia, pese a ter acabado Dereito e tirar unha praza de administrativo ao Concello de Ferrol. Casa un ano despois, en 1933, e licénciase en Filosofía e Letras. Cunha excedencia para se presentar a oposicións de ensino en Madrid, apáñao alí a guerra. Participará na defensa de Madrid e no Exército de Andalucía. Son memorábeis episodios da guerra recollidos en *Scórpido* ou poemas como "Rolda de morte", "Non sei se matei" ou "Fugámos da nosa vila".

Condenado ao cárcere, regresa a Ferrol de Xaén en 1941, vivindo precariamente. Expedientado para a función pública, traballou de docente grazas á xenerosidade de determinadas direccións. O poema "Como podemos vivir?" transmite á perfección ese estado de abatemento e represión. Sobre-

vivirá escribindo para *La Noche* compostelá artigos de literatura sobre Rosalía, sobre *Pilara*, de Comellas Coímbra... Escribe versos para a colección de poesía Benito Soto, traballos para o Centro Galego de Bos Aires, colaboracións radiofónicas en galego para BBC de Londres... Tampouco cesará de escribir literatura de creación: *A sombra de Orfeo*, a *Farsa das zocas* e *A árbore*, tres pezas teatrais.

O FORMIGO POLO GALEGUISMO LEVÁBAO XA DE FERROL CANDO CHEGA A COMPOSTELA

A súa verdadeira eclosión creativa terá recompensa con *A xente da Barreira*, novela que segue a senda da crise da fidalguía, ambientada no centro-leste da provincia de Lugo e protagonizada polos Frade de Eirís, premio da Editorial de los Bibliófilos Gallegos de Compostela no 49, saíndo á luz en 1951. Tras vinte e nove anos de residencia en Ferrol, con intervalos de seis en Compostela por estudos e servizo militar, tres na guerra por terras de Madrid e Valencia, e os dous de prisión en Xaén, trasládase a Lugo. O mecenas e empresario Antonio Fernández López requíreo para a dirección do Colexio Fingoi, inspirado nunha concepción pedagóxica renovadora. Foron, por fin, quince anos de desafoego económico, creatividade e ensino, o seu revulsivo desde 1950. Ora, Compostela e a docencia universitaria, derradeira etapa vital e novas angueiras, agardaban por el a partir de 1965.